

ТАРЛОПОВ

Ігор Олегович

tio68@i.ua

УДК 339.37

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАТИСТИКИ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇORGANIZING INTERNATIONAL ECONOMIC STATISTICS IN THE
CONTEXT OF GLOBALIZATIONк. е. н., доцент, Дніпровський
національний університет
імені Олеся ГончараDOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.10\(1\).1](https://doi.org/10.37634/efp.2020.10(1).1)**TARLOPOV Ihor Olehovych** – PhD in Economics, Associate Professor, Dnipro National University after Oles Honchar

У статті досліджено особливості організації міжнародної економічної статистики в умовах глобалізації. Доведено необхідність здійснення переосмислення на методологічному рівні загальних проблем організації міжнародної економічної статистики з метою підвищення репутації України на міжнародній арені. Проаналізовано показники «Індекс глобальної конкурентоспроможності» та «Індекс економічної свободи» в країнах ЄС та України. Констатовано, що вплив факторів, з яких розраховуються показники цих Індексів, мають значну залежність від ефективного регулювання державою зовнішньої торгівлі та відповідно державного управління зовнішньоекономічною діяльністю України в умовах євроінтеграції. Обґрунтована необхідність покращення державного регулювання у сфері макроекономічних показників, що входять у рейтинги міжнародних зіставлень.

* * *

В статье исследованы особенности организации международной экономической статистики в условиях глобализации. Доказана необходимость осуществления переосмысления на методологическом уровне общих проблем организации международной экономической статистики с целью повышения репутации Украины на международной арене. Проанализированы показатели «Индекс глобальной конкурентоспособности» и «Индекс экономической свободы» в странах ЕС и Украине. Констатировано, что влияние факторов, из которых рассчитываются показатели этих Индексов, имеют значительную зависимость от эффективного регулирования государством внешней торговли и, соответственно, государственного управления внешнеэкономической деятельности Украины. Обоснована необходимость улучшения государственного регулирования в сфере макроэкономических показателей, которые входят в рейтинги международных сопоставлений.

* * *

The paper scrutinizes the peculiarities of organizing the international economic statistics in the context of globalization. It has been proven to be essential to rethink and reevaluate general problems of organizing the international economic statistics at the methodological level with the purpose of enhancing the reputation of Ukraine in the international arena. Ukraine's choice of strategic direction towards the integration into the European Union actualizes the scientific discourse related to defining the conceptual foundations of state management of foreign economic activity, ensuring the implementation of customs policy of the state in accordance with the Association Agreement between the European Union and Ukraine. Notwithstanding certain achievements with regard to the implementation of provisions of the Association Agreement between the European Union and Ukraine in recent years, the country still requires a significant improvement of processes related to the activities of government authorities in the sphere of foreign economic activity, their interaction with stakeholders, improved governance over such processes. Indexes of leading ratings affirm the significance of intensifying such processes. The indicators of the «Global Competitiveness Index» and the «Index of Economic Freedom» in EU countries and Ukraine have been analyzed within the scope of the paper. It has been established that the impact of factors which serve to calculate these Indexes displays a considerable dependence on the efficient government regulation over its foreign trade and, correspondingly, state management of foreign economic activity of Ukraine in the context of European integration. The work comprises substantiation for the necessity to improve government regulation in the sphere of macroeconomic indicators which are included into international comparison ratings. According to other ratings such as the «Index of Economic Freedom», the «Corruption Perceptions Index», among all EU member states Ukraine maintains the lowest indexes, which testifies to its current condition as the one which requires the implementation into the activity of government institutions of the best practices and tools originating not only from EU countries but also from the countries with highest rating indexes and most advanced practices of reforming the system of public relations in the sphere of foreign economic activity.

Ключові слова: міжнародна економічна статистика, зовнішньоекономічна діяльність, рейтинговий індекс, Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс економічної свободи

Ключевые слова: международная экономическая статистика, внешнеэкономическая деятельность, рейтинговый индекс, Индекс глобальной конкурентоспособности, Индекс экономической свободы

Keywords: international economic statistics, foreign economic activity, rating index, Global Competitiveness Index, Index of Economic Freedom

ВСТУП

Невід'ємною складовою функціонування суверенної незалежної держави є формування та реалізація

нею державної політики у сфері регулювання суспільних відносин. Перед українською державою постала об'єктивна потреба переосмислення на мето-

логічному рівні загальних проблем організації міжнародної економічної статистики з метою підвищення репутації країни на міжнародній арені.

Вибір Україною стратегічного курсу на інтеграцію до Європейського Союзу актуалізує науковий дискурс стосовно визначення концептуальних засад державного управління зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення реалізації митної політики держави відповідно до Угоди про асоціацію Україна – ЄС.

Рейтингові інформаційні ресурси вимірюють, насільки є ліберальні або обмежувальні державні послуги, які використовуються в їхніх національних правилах торгівлі, якість інформації, застосовуються у технологіях, звітності, моніторингу, досконалість інфраструктури та в інших сферах експертної оцінки.

Хоча цілі створення цих індексів відрізняються, як і критерії оцінювання, разом вони ілюструють важливий взаємозв'язок між економічними показниками країни та питаннями, що пов'язані зі сталим розвитком країни.

Проведення раціональних реформ, удосконалення державного управління зовнішньоекономічної діяльності набуло поширення у заявах міжнародних та державних організацій, громадських об'єднань, які переймаються проблемами у цій сфері держави. Наукові, правові дискусії відбуваються [2; 4; 6-8] на тлі численних протиріч та нормативних недоліків національного законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності країни, з питань його актуалізації до сучасних вимог та міжнародних стандартів.

МЕТА роботи – дослідження й узагальнення проблем та перспектив організації міжнародної економічної статистики в умовах глобалізації.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічну основу дослідження складають наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, а також концепції, положення і про-

позиції, що містяться в наукових публікаціях вітчизняних і зарубіжних фахівців із питань організації міжнародної економічної статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ

Першочергові стратегічні пріоритети країни в забезпеченні інституціональної спроможності проводити ефективну державну політику, з урахуванням формату, змісту реформ, програм розвитку держави, схвалені у 2015 р. Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» [1].

Реалізація проєкту тотальної реформатизації у країні передбачає залучення майже всього сегмента державних інститутів із метою їхньої трансформації, впровадження інноваційних перетворень ідеології діяльності.

Індикаторами досягнення до 2020 р. мети Стратегії-2020 визначено 25 ключових показників, що оцінюють хід виконання реформ та програм за встановленими векторами руху.

Відповідно до визначених Стратегією-2020 [1] ключових показників за найбільш поширеними міжнародними рейтингами Україна через три роки після схвалення Стратегії посідає такі місця:

– у рейтингу Світового банку Doing Business [3] до 2020 р. Україна посідає місце серед перших 30 позицій (Рейтинг 2017–2018 рр. – 76 місце);

– за глобальним індексом конкурентоспроможності, який розраховує Всесвітній Економічний Форум (WEF) [9], до 2020 р. Україна увійде до 40 кращих держав світу (Рейтинг 2017–2018 рр. – 81 місце);

– за індексом сприйняття корупції, який розраховує Transparency International, до 2020 р. Україна увійде до 50 кращих держав світу. (Рейтинг 2017 р. – 130 місце).

У табл. 1 розглянуто Індекс глобальної конкурентоспроможності в країнах ЄС та України за період 2017-2018 рр.

Таблиця 1

Індекс глобальної конкурентоспроможності в країнах ЄС та України за період 2017-2018 рр.

[побудовано на основі [9]]

Позиція	Країна	2017 р.	2018 р.	Позиція	Країна	2017 р.	2018 р.
1	Німеччина	82.64	82.84	15	Естонія	70.77	70.75
2	Нідерланди	82.22	82.38	16	Португалія	69.67	70.2
3	Великобританія	82.11	81.99	17	Словенія	68.48	69.62
4	Швеція	81.58	81.66	18	Мальта	68.44	68.75
5	Данія	79.93	80.62	19	Польща	67.92	68.16
6	Фінляндія	79.77	80.26	20	Литва	66.43	67.12
7	Франція	77.4	78.01	21	Словаччина	66.28	66.84
8	Люксембург	76.04	76.63	22	Латвія	64.8	66.25
9	Бельгія	76.57	76.61	23	Кіпр	64.7	65.57
10	Австрія	76.15	76.34	24	Угорщина	63.43	64.31
11	Ірландія	75.96	75.68	25	Болгарія	62.38	63.56
12	Іспанія	73.75	74.2	26	Румунія	62.18	63.46
13	Чехія	70.9	71.18	27	Греція	61.8	62.1
14	Італія	70.46	70.77	28	Хорватія	60.13	60.11
				29	Україна	53.92	57.03

Низький рейтинг України за індексом конкурентоспроможності Всесвітнього Економічного Форуму серед країн світу заважає сприймати країну, як надійного довгострокового партнера й серед країн-членів ЄС. За результатами аналізу цього індексу в 2017-2018 рр. показники країни не дали змогу піднятися на рівень, поряд із країнами ЄС.

Оскільки індекс формується за значною кількістю показників діяльності країни, можна стверджувати про існування автентичних для країни проблем, що пов'язані з утриманням проведення реформ, нестабільністю керівництва, що породжує небаліст у виконанні завдань, як слідство зниження рівня моральності та культури в органах державної влади. Економічний складник проблем має походження зі структури експорту та імпорту товарів у зовнішньоторговій сфері, що відмічається в митній статистиці від'ємним сальдо та імпортозалежністю. А відтак – низький інтерес до інноваційних перетворень.

Останнім часом повільність, схильність до самовбивчих компромісів, відмова від рішучих дій призвели до того, що країна застрягла в ілюзорному світі «напівреформ» та має природу «антиприкладів» їхнього проведення.

Наведене сприймається ілюстрацією дисбалансу

інтересів публічного позиціонування країни та інтересів суспільства в період активної фази реформаторських дій.

Важливою умовою наведеного комунікативного простору суб'єктів державного управління зовнішньоекономічної діяльністю (ЗЕД) є єдність у досягненні інтеграційних цілей. На кожному рівні визначено коло суб'єктів, наділених згідно з чинним законодавством відповідними повноваженнями для забезпечення реалізації завдань, з урахуванням відомчих компетенцій та повноважень.

Не зважаючи на певні досягнення стосовно імплементації положень Угоди про асоціацію з ЄС протягом останніх років, країна все ще потребує істотного вдосконалення процесів, пов'язаних із діяльністю державних органів у сфері ЗЕД, їх взаємодії зі стейкхолдерами, удосконалення управління цими процесами. Індеси провідних рейтингів свідчать про важливість активізації цих процесів.

За версією Всесвітнього економічного форуму в опублікованому Індексі Глобальної Конкурентоспроможності за 2017-2018 рр. [9] Україна за показниками «Обтяжливість митних процедур» (Burden of customs procedures) посідає 126-те місце серед 137 країн (табл. 2).

Таблиця 2

Індекс економічної свободи в країнах ЄС та України в період 2016–2018 рр.

[побудовано на основі [5]]

Позиція	Країна	2016	2017	2018	Позиція	Країна	2016	2017	2018
1	Ірландія	77.3	76.7	80.4	15	Мальта	66.7	67.7	68.5
2	Естонія	77.2	79.1	78.8	16	Польща	69.3	68.3	68.5
3	Великобританія	76.4	76.4	78	17	Кіпр	68.7	67.9	67.8
4	Данія	75.3	75.1	76.6	18	Бельгія	68.4	67.8	67.5
5	Люксембург	73.9	75.9	76.4	19	Угорщина	66	65.8	66.7
6	Швеція	72	74.9	76.3	20	Словаччина	66.6	65.7	65.3
7	Нідерланди	74.6	75.8	76.2	21	Іспанія	68.5	63.6	65.1
8	Литва	75.2	75.8	75.3	22	Словенія	60.6	59.2	64.8
9	Німеччина	74.4	73.8	74.2	23	Франція	62.3	63.3	63.9
10	Чехія	73.2	73.3	74.2	24	Португалія	65.1	62.6	63.4
11	Фінляндія	72.6	74	74.1	25	Італія	61.2	62.5	62.5
12	Латвія	70.4	74.8	73.6	26	Хорватія	59.1	59.4	61
13	Австрія	71.7	72.3	71.8	27	Греція	53.2	55	57.3
14	Румунія	65.6	69.7	69.4	28	Україна	46.8	48.1	51.9
					29	Болгарія	41	43	42

У рейтингу Світового Банку «Ведення бізнесу 2018» [3] за показником «Міжнародна торгівля» (Trade across borders), яким досліджуються пов'язані з митною діяльністю показники часових та фінансових витрат для експорту та імпорту, Україна займає 119 місце зі 190 країн.

У рейтингу «Індекс економічної свободи 2018» який щорічно складає американський фонд The Heritage Foundation, зі 180-ти країн Україна зайняла 150

місце, за показником «Свобода торгівлі» (Trade Freedom), який вимірює тарифні та нетарифні бар'єри, що впливають на імпорт та експорт, зокрема бар'єри митного характеру, Україна зайняла 81 бал та відповідно 74-ту позицію [5].

Аналіз рейтингів Індeksu економічної свободи України серед країн ЄС, демонструє низький рейтинг впродовж 2016-2018 років. Серед країн ЄС Болгарія за цим показником знаходиться на рівень нижче Ук-

раїни. Як і в інших рейтингах, індекс формується з ряду показників.

Показник Індексу економічної свободи розраховується за критеріями, формування яких залежить насамперед від чинників: якості та ефективності регулювання ЗЕД, досконалість правового забезпечення, рівень досконалості фіскальної політики тощо. Вплив факторів, з яких розраховуються показники Індексу, мають значну залежність від ефективного регулювання державою зовнішньої торгівлі та відповідно державного управління ЗЕД в умовах євроінтеграції.

ВИСНОВКИ

Міжнародними організаціями запропоновано та підтримується ініціатива з ведення інформаційних баз даних, які спрямовані на оцінювання та порівняння середовища ЗЕД країн для відстеження прогресу національних реформ. До них належать, наприклад, база даних показників сприяння торгівлі ОЕСР; показники ведення бізнесу Світового банку (торгівля через кордони), індекс ефективності логістики; Індекс сприяння торгівлі Всесвітнього економічного форуму.

Прикладом одного з найбільш доречних щодо міжнародної торгівлі є «Рейтинг легкості ведення бізнесу» (Doing business), який безпосередньо визначає рейтинг країни за його показниками. Україна, як країна – потенційний інтеграційний претендент ЄС, ще займає найнижчі рейтинги серед країн-членів ЄС, крім Мальти (увійшла до Співтовариства у 2004 р. – п'яту хвилю приєднання разом іншими дев'ятьма країнами східної Європи та Кіпром). За іншими рейтингами, такими як «Індекс економічної свободи», «Рейтинг сприйняття корупції», Україна серед усіх країн-членів ЄС підтримує найнижчі індекси, що характеризує поточний стан, як такий, що потребує впровадження в діяльність інститутів влади, кращих практик та інструментів і не тільки країн ЄС, а й країн із найвищими рейтинговими індексами та передовими практиками реформування системи суспільних відносин у сфері ЗЕД.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
2. Azhimetov Y. Customs duty as the basic customs payment: Features of legal regulation. *Life Science Journal*. 2014. № 11(7). pp. 259–263.
3. Рейтинг стран. URL: <http://russian.doingbusiness.org/rankings>.

4. Fedotov O. The Legal Basis for Conducting of Special Operations in the Sphere of State Customs Affairs. *Lex Portus*. 2018. № 11. P. 84. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/lxportus11&div=8&id=&page=>

5. Index Of Economic Freedom, 2018. URL: https://www.heritage.org/index/pdf/2018/book/index_2018.pdf

6. Kobzar F.M.N., Frolov V.A. Administrative-legal forms and methods for regulation of economic activity of customs bodies. *The topical issues of public law*. 2014. № 1. pp. 56–63.

7. Korzhynska T. Comparative Analysis of Theoretical Approaches to Professional Training of the Future Customs Officers in the System of Higher Education of Ukraine and Poland. *Comparative Professional Pedagogy*. 2015. № 5(1). pp. 112–119.

8. Mahdich A., Rodymenko T. Customs regulation in Ukraine. *Journal of Modern Economic Research*. 2019. № 1(2). pp. 15–24.

9. The Global Competitiveness Index 2017-2018. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018>

References

1. On the Sustainable Development Strategy «Ukraine – 2020» 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (in Ukrainian)
2. Azhimetov Y. Customs duty as the basic customs payment: Features of legal regulation. *Life Science Journal*. 2014. № 11(7). pp. 259–263.
3. Doing Business. URL: <http://russian.doingbusiness.org/rankings>.
4. Fedotov O. The Legal Basis for Conducting of Special Operations in the Sphere of State Customs Affairs. *Lex Portus*. 2018. № 11. P. 84. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/lxportus11&div=8&id=&page=>
5. Index Of Economic Freedom, 2018. URL: https://www.heritage.org/index/pdf/2018/book/index_2018.pdf
6. Kobzar F.M.N., Frolov V.A. Administrative-legal forms and methods for regulation of economic activity of customs bodies. *The topical issues of public law*. 2014. № 1. pp. 56–63.
7. Korzhynska T. Comparative Analysis of Theoretical Approaches to Professional Training of the Future Customs Officers in the System of Higher Education of Ukraine and Poland. *Comparative Professional Pedagogy*. 2015. № 5(1). pp. 112–119.
8. Mahdich A., Rodymenko T. Customs regulation in Ukraine. *Journal of Modern Economic Research*. 2019. № 1(2). pp. 15–24.
9. The Global Competitiveness Index 2017-2018. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018>